

Ψ

**ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ БРОЙ 23 НА
СПИСАНИЕ "НЮСОКА"**

Безплатно издание на е-списание за психология

ИНТЕРВЮ С ВЛАДИСЛАВА ЦОЛОВА

**"НИЩО НЕ ГАРАНТИРА КРАЯ НА ЕДНА ИСТОРИЯ И НИЕ НЕ ИЗБИРАМЕ
ПРЕЗ КАКВО ДА МИНЕМ, НО ИЗБИРАМЕ КАК И С КОГО ДА МИНЕМ
ПРЕЗ НЕГО?"**

Необикновената история на една майка и нейния специален син :)

*Здравей, Влади!
Първо бих искала да те помоля да се представиш с няколко думи за читателите на сп. „Посока“.*

Казвам се Владислава Цолова. Майка съм на 12-годишно момченце с аутистично разстройство от високия спектър - с аспергеров синдром. Диагностицираха го, когато беше на 4, след като го дадохме на детска градина. Имаше силна фотографска и механична памет, знаеше почти всички държави, континентите, морета, океани, над 1000 английски думички и реших да го запиша в немска градина. Беше започнала отдавна учебната година, децата се познаваха, той се е почувствал сам, изоставен и

предаден от мен. Имало е и преди това индикации, не играеше с децата, а отстрани им правеше забележки, точно както възрастните правят...

Така започна всичко. След диагностиката минах през всички кръгове на ада и рая. През периодите на отричане, на неприемане, на отхвърляне, на колебание, на обвинения, на осъзнаване, на самопознание, на осъзнаване, приемане, на борба и на разясняване.

Така постепенно стигнах до идеята, че на хората трябва да се поднася информация, и то много, особено на тези, които са в контакт с детето, но и на тези, които са на детската площадка, в магазина, на улицата... Тогава родители от цялата страна се обединихме в организация „Стъпка за невидимите деца на България“ и започнахме да работим основно в посока: повишаване информираността на обществото ни и на неговите нагласи. Въвлякохме със силата на ентузиазма и чистотата на идеите си много хора и продължаваме да го правим.

Наясно съм с това, че имаш много занимания (вероятно за част от тях дори не подозирам...) - кажи ми какво те мотивира да вършиш толкова много неща?

По професия съм финансист, имам и юридическо образование, което ми помага не само в професионалната, но и в обществената работа.

Моята любов към сина ми и неговата специфичност, бяха вектора, който ориентира посоката и целта на моя живот – за времето, когато аз ще съм звездичка на небето и няма да мога да пазя моя Марти, обкръжаващия го свят трябва да е станал по-добронамерен и позитивен, да е стигнал по-високо ниво на функциониране и на изповядване на ценности, да е започнал като него да вижда само най-същественото, онова, което е невидимо за очите, а се вижда само със сърцето.

И това е моята мисия: да променя света около детето ми и постепенно с помощта на все повече въвлечени личности, да променяме заедно света и ценностите.

Не бих искала да засягам никого, но

мое лично мнение е, че си доста по-наясно с феномена на аутизъм от много специалисти, така че – моля те да ни кажеш какво представлява той, накратко, през твоя поглед.

Аутизмът не е болест а състояние. Преди 20 години, 1 на 10 000 деца страдаше от аутизъм. Преди 5 години, 1 на 500 деца страдаше от аутизъм, през 2008 г., 1 на 150 деца страдаше от аутизъм. През 2010 г., 1 на 110 деца в света се диагностицира с аутизъм. Аутизмът рефлектира минимум върху 60 000 човека в България към настоящия момент. През изминалата година, повече деца са диагностицирани с аутизъм, отколкото с диабет, синдром на Даун, рак и СПИН общо. 1 на всеки 91 момчета страдат от аутизъм през 2010 г. Деца с аутизъм се раждат в семейства от различни раси, етноси, социален произход, образование, интелект, убеждения и религия. Известни личности с аутизъм са Леонардо Да Винчи, Мария Кюри, Томас Едисон, Томас Джеферсън, Людвиг Ван Бетовен, Волфганг Амадеус Моцарт, Нютон, Марк Твен, Ван

Гог, Стивън Спилбърг, Джим Кери... Аутистичните личности нямат долна и горна граница, те могат всичко и... нищо. Човек с мозък „в норма“, може да стане отличен математик, човек с аутистичен мозък, може да стане Гениален математик. Човек с мозък в норма в състояние на силен стрес, може да плаче и крещи, човек с аутистичен мозък, може да слезе под „Кота нула“ и да замълчи завинаги... или до тогава, докато не получи любовта и не усети приемането и доверието... Аутизмът не е болест, а състояние. За него няма скъпо струващи операции, трансплантации. Няма увредена тъкан, различна е само структурата на мозъка, което се обуславя от липсата или недостатъчността на нервни връзки в най-висшата нервна система на човека -

периферната нервна система на мозъчната кора. Еволюцията на човешкия мозък, постигната с хилядолетия, се преповтаря през първите 4 години от човешкия живот. В случай, че се поровокира от силен стрес, възможно е мозъчната еволюция да заседне в нивото, при което е бил мозъка, в момента на стреса. Нали ви се е случвало да спорите с някой и да се сетите какво е трябвало да кажете, едва след като си тръгнете. В този момент Вие сте имали аутизм. Ако Вашето дете е диагностицирано с Аутизм или детето на Ваш познат, приятел или колега, то се чувства така във всеки един момент - знанията не могат да излязат на повърхността и да влязат в употреба. Аутизмът е нещо, което всички ние носим в себе си и само

емоционалната ни интелигентност, ни помага да се справяме и нашият аутизм, да се проявява сравнително рядко, само при състояние на много силен стрес. При децата с аутизм, емоционалната интелигентност се изгражда с помощта на много терапии, време, любов, приемане, доверие - от семейството, съучениците, учителите, терапевтите и обществото. Отнема много време, през което аутистичните моменти и атаки в мозъка на аутистичното дете, стават все по-редки и детето става все по-социален и пълноценен член на обществото. Аутизмът не се унаследява, въпреки доказаният вече генетичен характер на състоянието, унаследява се тип нервна система - лабилност, лесна раздразнителност, избухливост, податливост на стрес. И в случай на предразположение към тези неща, колкото по-късно в живота не детето, стане блокажа, толкова по-високо еволюционно ниво е бил постигнал мозъка му и съответно детето функционира на по-високо ниво. Ако се случи блокажа да стане в съвсем ранна

възраст, когато мозъкът е още на ниво - базисна увереност, мозъкът засяда в това ниво и е възможно детето да не проговори или трудно, да функционира на много ниско ниво - да показва изключителна неадекватност. При качествена психологична оценка на всяко дете, в периода на ранното му развитие и периодична - през около 3-4 месеца, след раждането, би могло в периода около годинката, да се установи дали детето и ма предразположение към лесно стресиране и аутистично поведение. В случай, че се установи предразположеността към лесно стресиране на детето, би било изключително добра профилактика, да се осигури несменяема среда, така че да бъде изключена предпоставка от възникване на стресови ситуации, които биха провокирали отключването на аутизм при детето. През първите 4 години от развитието на детето, мозъкът му преминава през всички еволюционни нива, през които е преминавал през хилядолетията и е достигнал до

изграждането на най-висшата нервна система – тази на мозъчната кора – периферната нервна система. През времето на повторяне еволюционното развитие през първите 4 години от развитието на детето, в момент, в който детето е преживяло стрес (възможно е отключващият момент да е определен като стресиращ само от самото дете) и в този момент е станал блокажа, вследствие на който естествената еволюция на мозъка спира развитието си до нивото, до което мозъкът е достигнал в еволюционното си развитие към момента на стреса. Ето защо, при децата с аутизъм, броят нервни връзки в периферията на мозъка е недостатъчен или твърде малък, което обуславя бавната преработка на информацията и като следствие – неадекватно поведение у детето на моменти. Изграждането на нервни връзки в периферната нервна система на мозъчната кора при дете с аутизъм, става само с помощта на поведенчески терапии, звукоимулация (музикотерапия), биофитбек-

обучителна терапия за изолирането на стреса и всички обучителни терапии, подходящи за дете от аутистичния спектър и за нивото на функциониране, на което се намира детето. И така, с времето поведението на детето става все по-адекватно и все повече се доближава до горната част на аутистичния спектър – лечение няма, но движението нагоре – по спектъра на аутистичната личност, я прави все по-малко аутистична и по-социална личност. При децата с аутизъм, различен е начина на възприемане на постъпващата информация и преработката ѝ. Децата от аутистичния спектър имат сензорни проблеми – информацията постъпва на части – например първо постъпва светлината, след това звукът, накрая идва образа, докато мозъкът е започнал с преработката на едно дразнение, постъпва друго, вследствие на което, така се и обработва информацията – на порции и поведението на детето изглежда неадекватно. Причината е липсата на нервни връзки в най-висшата нервна

система на мозъка – в кората – периферната нервна система, където са разположени синапсите. Дразненията от постъпващата от вън информация, дразни синапсите, те предават постъпващата информация на невроните, а невроните я предават на главния мозък – от където започва да се връща преработената информация, едновременно постъпващия звук, мирис, картина и изпраща обратно навън – към действията, движенията или говора резултата, което обуславя адекватното поведение. При децата с аутизъм едновременната преработка на постъпващата информация, се научава с много и различни терапии,

което отнема много години, но когато детето достигне и функционира на високо ниво, то се научава да имитира поведението на хората като майmunка, което пък го изморява лесно и му коства много усилия, за да се впише в обществото. Импулсивността винаги остава характерна черта за аутистичната личност, импулсивността – също, трудно се оказва за човек с аутистичен мозък задържането на едно работно място, социалните контакти винаги са проблем в някаква степен, но пък за сложните неща аутистичните личности не се нуждаят от много обяснения – като интегрални, пречупване на светлината – като че ли сложните неща, които изискват задълбочено изучаване от мозък “в норма”, за аутистичните личности

са ясни като бял ден. Ако човек с мозък в норма бъде помолен за чаша вода, той едновременно чува въпроса, вижда човека пред себе си, звукът и картината дразнят синапсите и бързо преминават от невроните навътре към главния мозък, който пък преработва в един и същ момент информацията и от там тръгва навън обратно – от главния мозък, преработената информация стига до ръката му и той подава чашата, което прави реакцията му адекватна. Ако обаче дете с аутизъм бъде помолено за чаша вода, отначало постъпва гласът и до като започне звуковата

обработка, детето забелязва някакъв детайл около себе си, който заема място в мисълта му, напомняме му - то се връща към звука и докато посегне към чашата, вече е усетило мирис, мозъкът започва да обработва мириса, което го разсейва и детето започва да скача и маха с ръце, търсейки мястото си в пространството и неистово опитващо се да се съсредоточи. В това време, ние вече сами сме взели чашава с вода и резултатът е - поведението на детето изглежда странно и неадекватно. Представете си мозъчната нервна

система като пътен трафик и щом стане задръстване някъде по веригата, преминаване натам няма - така щом стане блокажа някъде, затруднява се постъпването и преработката на информацията. Причината е липсата или недостатъчността на нервни връзки в периферията на нервната система, от където трябва да се поеме и тръгне информацията навътре към главния мозък, а след едновременната преработка - да излезе навън - с адекватно действие или вербалност. Терапиите работят върху сензорната преработка и интеграцията на сетивата в един и същ момент. Смята се, че най-големия проблем при децата с аутизъм, е липсата на мотивация. Затова едни от най-важните терапии, са тези свързани със създаване на мотивация, вследствие на което се научават и придобиват знания и умения, повишава се самооценката им, стават по-настойчиви, излизат все повече от „техния“ свят и се доближават до общоприетия свят с неговите правила и

норми. Децата с аутизъм са първични, естествени и за да се социализират, ние ги обучаваме „да лъжат“ и да крият първичността и импулсивността си, обучаваме ги да „задържат“ мислите в главата си. Около година и половина отнема например обучението на играта „Криеница“, защото аутистичното дете с неговия първичен и първосигнален начин на мислене, не предполага, че има нещо, което то знае, а другите не знаят - то се скрива и веднага след това извиква и показва къде се е скрило. Детето с аутизъм смята, че всичко, което е в неговата глава, е достойствие на целия свят. Има теория, според която аутистичния начин на комуникация, е комуникацията на бъдещето - т. е. по телепатия, хората да контактуват помежду си чрез мислите си. Аутистичния спектър е изключително широк и той обхваща както не-вербални и затворени напълно в себе си деца, така и много високофункционални, които смятат наум 3- или 4-цифрени числа, но не могат да комуникират по „общоприетия“ начин

с връстниците си. Затова, единственото общо между всички деца от аутистичния спектър е некачествената комуникация и трудната и лоша социализация, които определят страданието на детето и неговото семейство. Ето защо, аутизъм не е болест - не се лекува, а е страдание и само с волята на обкръжаващите аутистичното дете, то може да се почувства прието и обичано, и само любовта и вярвата помага детето с аутизъм да става все по-пълноценна социална личност, вървейки по скалата на спектъра нагоре. Аутистичният спектър обхваща функциониращи на много ниско нива, така нареченият - среден спектър и високофункциониращи и аутисти или Аспергер синдром. Ниско и средно

функциониращите спадат към така нареченият Канеров синдром, тъй като Канер е първият, който наблюдава група деца през 1941 г. с разстройство в развитието - липса на реч, очен контакт и силно нарушена комуникация и описва разстройството като Аутизъм. Няколко години по-късно през 1944г. Аспергер наблюдава друга група деца, при които не липсва реч, комуникативни са, но имат фиксации в определени области и комуникацията им също е нарушена. Децата със синдром на Аспергер са достатъчно интелигентни, за да се справят с масовото образование, но те често нямат достатъчно емоционални ресурси да посрещнат изискванията в клас. Тези деца лесно изпадат в стрес, което

се дължи на тяхната трудна приспособимост. Те имат ниско самочувствие, често са силно самокритични и не могат да търпят да се правят грешки. Аутистите със синдром на Аспергер, особено възрастните, могат да са склонни към депресии (голям процент от депресиите на възрастни аутисти са документирани). В отговор на стреса и безсилието да се справят с него често се срещат бурни избухвания. Децата със синдром на Аспергер рядко изглеждат отпочинали и лесно се претоварват, когато нещата не са такива, каквито се диктуват от техните строги възгледи. Да общуват с хората и да се съобразяват с обикновените изисквания на ежедневието изискват от тях херкулесовски усилия. Прогнозите за децата със Синдром на Аспергер изглеждат оптимистични. Пише, че в последващото си развитие, децата с Аспергер синдром, могат да изглеждат прекалено наивни и срамежливи в общуването си с другите, както и да изглеждат незрели, в сравнение с връстниците си.

Всичко това може да причини на детето депресия и тревожно разстройство, защото те усещат различността си, особено в ученическа и тийнейджърска възраст. Тийнейджърите с Аспергер синдром може да не проявяват интерес в творческите дейности, а да се интересуват от заниманията, които са свързани с определен ред и закономерност. Някои черти, характерни за хората с Аспергер синдрома, като концентрация и хващане на детайла, могат да им помогнат в университетското обучение и професионалните дейности. Аспергер синдром е доживотно страдание, въпреки че, хората с това страдание могат да се научат да се справят добре в живота. Хората с това заболяване, се увличат от инженерни специалности и наука. Има много известни личности, страдали от симптоми на Аспергер, това са Алберт Анщайн, Мария Кюри, Волфганг Амадеус Моцарт, Томас Джеферсън... Стив Джобс, който промени света!... Бих искала да ви представя сравнителен модел

на Канер и синдрома на Аспергер:

Синдром на Канер

Появява се през първата година от живота. Ходенето се развива по-рано от речта. Проявява се при момчета и при момичета. Липсва зрителен контакт, околните не се забелязват. Речта не е изпълнява комуникативни функции. Проблеми в познавателната сфера. Ограничени интелектуални прояви. Неспойно поведение. При хоспитализация е налице безразличие. Неблагоприятна социална прогноза.

Синдром на Аспергер

Появява се през втората, даже през третата година от живота. Речта се появява преди ходенето. Проявява се изключително при момчета. Зрителният контакт е бегъл, повърхностен. Речта е с комуникативни функции. Проблеми в емоционалната сфера. Интелектуалното развитие е в или над нормата. Странно поведение. При хоспитализация е налице желание за завръщане в дома, но и безразличие към липсата на близките. Благоприятна социална прогноза. Съществена разлика между

високофункционаращите аутисти и тези със синдром на Аспергер освен, че при аспергеровия тип липсва закъснение в езиково-говорното развитие, високофункционаращите аутисти страдат от това, че не могат да са като другите, а представителите на синдрома на Аспергер, осъзнавайки своята различност, за нищо на света не биха искали да са като другите. За децата със синдром на Аспергер е трудно да разпознаят сигналите на общуване, които повечето от нас възприемат като даденост и в резултат, им е по-трудно да общуват и да имат взаимоотношения с околните. И ако по подходящ начин съумеем в ранна ученическа възраст, с обща помощ да ги "научим да ги разпознават, на първо време - наизустявайки ги", на практика, бихме могли да предоставим шанс на децата, в даден момент, да излязат от списъка с диагнозите, защото те вече са си научили "урока". А относно изграждането на социални умения: Аспергеровите личности срещат затруднение при изграждане на социални взаимоотношения – за разлика от хората с

класически аутизъм, които често изглеждат в дълбени и незаинтересовани в света около тях, много от хората със синдром на Аспергер искат да са общителни и да се радват на контактите с хора. Въпреки че все пак им е трудно да разберат невербалните сигнали, в т. ч. изражение на лицето, което прави за тях по-трудно изграждането и поддържането на социални взаимоотношения с хора, които не са запознати с техните потребности. И понеже децата с Аспергер искат да общуват, но не знаят как, тук хем е полесно, че те са мотивирани за общуване, хем е трудно да се намери точния път и поддържане. Децата с аутизъм Канеров тип живеят в собствен свят, докато децата с

Аспергер синдром живеят в нашия свят, но по техен начин - с техни правила и норми. Правилата, нормите и авторитетите, са особен проблем и предизвикателство за децата от целия аутистичен спектър! Социализирателите се Аспергери или както ги наричат американците, а и самите аспергери себе си - Аспита (Aspey) споделят, че "вписването" им в социалния свят им коства нечовешки усилия, тъй като са принудени като маймунки да имитират поведението на хората, което ги изтощава до смърт. Но от друга страна, понеже целия свят, според някои от тях, е зает да им търси лекарство, с което да се излекуват мозъците им и ако наистина успеят да намерят такова, как биха

живели те без "това", тъй като цял живот са живяли с него. Други аспергери смятат, че ако някой им измисли "лекарство", за по-малко от 24 часа ще се срина цялата съвременна технология на комуникации и развитие, до която е достигнало и на която се крепи съвременното човечество и технологии, тъй като е тяхно дело.

Силни и слаби страни на ученика или студента със Синдром на Аспергер.

Характеристики, които оказват влияние върху обучението и преподаването: Студентите и учениците с разстройства от аутистичния спектър имат определени предимства в сравнение с другите студенти или ученици в някои области на

университетския или ученическият живот, например: Повечето студенти и ученици считат, че натоварения социален живот пречи на обучението им. Този проблем не стои пред студентите и учениците с разстройства от аутистичния спектър. Някои хора с разстройства от аутистичния спектър имат необикновена памет и/или естествен афинитет към компютрите – и двете биха дали добър начален старт на ученика или студента. Формалният стил, който се изисква за писане на есе им се отдава много по-лесно от един обикновен разговор. Те обикновено притежават свойството да изучат определена сфера в значителна дълбочина.

Могат да бъдат много мотивирани и независими в обучението си. Могат да мислят много целеустремено при поставяне на целите. Студентите и учениците често притежават оригиналност и творчество на мисълта и обръщат голямо внимание на детайлите и прецизността. Все пак студентите и учениците с разстройства от аутистичния спектър могат да имат много отличителни черти, които да оказват отрицателно въздействие върху начина им на учене; това може да включва някое или всички от посочените: Трудности при общуването с другите студенти или ученици, и преподавателите. Неразбиране или наивност при социалните контакти. Чувство на безпокойство при социалните контакти. Разчитат на рутината и не харесват резките промени. Слаби организационни умения. Лесно се разсейват. Объркване между необходимата и ненужната информация. Концентрират се върху ненужни детайли. Студентите и учениците с разстройства от

аутистичния спектър е много вероятно да използват езика буквално, като се затрудняват да разберат метафори, шеги или абстрактни понятия. Техните проблеми с абстрактното и липсата на гъвкавост в мисленето могат да се разпрострат и в други области, например усещането за сигурност, което намират в рутината или проявата на повтарящо се поведение, като желанието да седат на едно и също място, могат да изпаднат в стрес, когато тази рутинност се наруши. Съществуват обаче и функциониращи на много ниско ниво аутисти. Те не играят с играчки, не гледат телевизия, не играят на компютър или не по предназначение. Не правят нищо от онова, което правят децата... Храната вкъщи се крие от тях, защото я разнасят из цялата къща и я размазват. Останат ли минута без надзор, може да се окаже, че вече са голи и цялата къща е омазана с изпражнения. Ядат хартия, дрехи, обувки... Налага се много често да им се купуват дрехи... Ядат пясък, камъни... всичко, което не е предназначено за ядене. Хранят се само, когато някой ги

храни... Не могат сами да се обличат. Носят памперси, независимо от възрастта. Със събуждането си сутрин, започват да крещят... Не разрешават да бъдат облечени, не искат да закусват... само крещят. Когато ги боли нещо, лекарите и родителите гадаят... Денят може да им мине в трошене на солети и правене на малки парченца... Понякога се случва да не спят по 72 часа... Някои от тях ядат само бяла храна и пият само червен сок...

Всичко, което ни разказа дотук е изключително интересно. Какво се прави в държавата ни в момента за хората с аутизъм? Подпомагат ли се те по някакъв начин? Как се интегрират?

Нищо по-различно от това, което се прави за хората с увреждания, т.е.:

Деца та, диагностицирани с Разстройство от аутистичния спектър, се явяват пред Лекарска комисия и получават ТЕЛК с определен процент инвалидност. В зависимост от процента инвалидност, имат право на:

1. месечна помощ
2. двойни детски
3. социална оценка
4. документ за пътуване

От доклада на социалния работник зависи дали има право детето да получава интеграционни добавки за:

- за информационни и телекомуникационни услуги - чл. 26 от ППЗИХУ - Месечната добавка за социална интеграция за информационни и телекомуникационни услуги е в размер на 20 на 100 от минимално гарантирания доход за страната, който е 65 лв. - добавката е в размер на 13 лв.;

- за достъпна информация - чл. 30 от ППЗИХУ - Месечната добавка за социална интеграция за достъпна информация е в размер на 15 на 100 от минимално гарантирания доход за страната, който е 65 лв. - добавката е в размер на 9,75 лв.

- за диетично хранене и лекарствени продукти - Месечната добавка за диетично хранене и лекарствени продукти се изплаща, след представяне на документ от лекар и е в размер на 15 на 100 от минимално гарантирания доход за страната, който е 65 лв. - добавката е в размер на 9,75 лв.

- за обучение - чл. 27 от ППЗИХУ - Месечната добавка за социална интеграция за образование се предоставя на деца с

трайно намалена възможност за социална адаптация чрез различни форми на обучение извън заложените в системата на общообразователната подготовка. Добавката не може да се използва от: лицата, които се обучават в специализирани училища. Добавката се изплаща след представяне на документ, удостоверяващ продължителността на обучението - добавката е в размер на 20 на 100 от минимално гарантирания доход за страната, който е 65 лв. - добавката е в размер на 13 лв.

- за балнеолечение и рехабилитация - чл. 28 от ППЗИХУ - Добавката за социална интеграция за балнеолечение и рехабилитация се предоставя веднъж годишно, след представяне на разходооправдателен документ за извършено

балнеолечение или рехабилитационно услуги в едномесечен срок от крайната дата на ползването им;

- за транспортни услуги - чл. 25 от ППЗИХУ - Месечната добавка за социална интеграция за транспортни услуги е в размер на 15 на 100 от минимално гарантирания доход за страната, който е 65 лв., т.е. - добавката е в размер на 9,75 лв.

Съгласно Закона за семейните помощи за деца имате право на месечна добавка, Чл. 8д. Право на месечна добавка в размер 70 на сто от минималната работна заплата за деца с трайни увреждания до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст, имат:

Ако детето има 90% ТЕЛК - има право на план за инвалиди към БТК с месечна такса - 1,60.

В образователната сфера, съгласно сега действащата

н о р м а т и в н а образователна уредба и НАРЕДБА № 1 ОТ 23 ЯНУАРИ 2009 Г. ЗА ОБУЧЕНИЕТО НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ И/ИЛИ С ХРОНИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ:

Родителите имат право:

- Да запишат детето си с аутистичен синдром в избрано от тях училище или детска градина, където прилагат Карта за първична оценка от Екипа за Комплексно педагогическо оценяване ЕКПО към Районния Инспекторат по образование;

- Директорът на детската градина или училището е длъжен да предостави картата за първична оценка на детето в Регионалния Ресурсен Център, от където са длъжни да изпратят Ресурсен учител, чиято роля е подпомагане на

процеса на интеграция в учебното заведение;

-Тъй като към момента, все още, ресурсното подпомагане е насочено към ресурсния учител, а не към детето, на един ресурсен учител се падат 30 часа седмично работа с от 5 до 7 деца и често от ф и н а н с о в и съображение се полагат максималния брой деца на ресурсен учител, което означава, че вашето дете ще се ползва от 4, 2 часа седмично ресурсно подпомагане.

В момента се подготвя стандарт за приобщаващо образование и подкрепяща среда към Закона за средното образование, който е в процес на изработка.

Най-важните пунктове, з а л о ж е н и в Стандарта:

1. Втори учител в групите и класовете, в

които се обучават деца и ученици приобщаващо;

2. Персонален асистент за децата и учениците от аутистичния спектър;

3 . Р е с у р с н о подпомагане, адекватно на индивидуалните нужди на конкретното дете;

4. Комбинирана форма на обучение, в к л ю ч в а щ а Индивидуална - в определени часове и Редовна - в други часове, с цел: социализация - с постепенно преминаване на редовна форма на обучение, съобразено с постепенното подобряване на социализацията.

Irena Kowalczyk-Kedzior - от Съвета на Европа, чийто представител имаше и на Кръглата маса на Конференцията на 22 май в Токуда, ни и з п р а т и предписанията си относно включването на децата от аутистичния спектър в образователната нормативна уредба с отделен текст, тъй като те не спадат нито към децата с ментални увреждания, нито интелектуални, нито физически, а изискват специфична, строго професионална и в много случаи - индивидуална работа.

А хората от обществото как биха могли да съдействат?

Моята вяра и теза, която ми помогна да се изправя, да се боря с предразсъдъците и незнанието на всички, които ни заобикалят и да променям света около детето си - първо малкият кръг, постепенно поголемия, докато вече нямам никакво съмнение, че и Света може да се промени - е че, хората са добри, но вярват само на това, за което имат информация. Така започнах като подвижна информационна кампания да информирам всички около детето и себе си, след което обединих родители на деца с аутизъм от цялата страна във Фондация „Стъпка за невидимите деца на България” и заедно продължихме през 2010г. Световната информационна кампания Autism Mothers с „Майки и приятели на деца-аутисти: Трябва да учите за нашите деца”, 15 майки от цялата страна бяхме облечени с черни рокли на Жана Жекова, фотографа Ангел Коцев цял ден ни снима, включиха се с радост много известни личности с добри и големи сърца,

които и до днес ни подкрепят и помагат много - Део, Ники Кънчев, Дидо от Д2, София ни дари и песен на силната майка на дете с аутизъм „Силна съм“, Графа, Гала и много други. Целта на кампанията беше да и н ф о р м и р а обществото, че съществуваме, че децата ни съществуват, че имат различия във възприятията и особености в поведението, но са като техните деца, а ние сме като тях... и приемайки нас, да приемат и децата ни. Обществото може да направи най-ценното, което се прилага в терапията при деца от аутистичния спектър - да показва на децата ни, че ги приема. Много е трудно - затова е толкова важно да не спираме да информираме хората по всякакъв начин и по всякакъв повод, затова вече 3 поредни години отбелязваме с големи концерти 2 Април - Световният ден за информираност за аутизма, а тази година дори – обединени във Фонда за терапии, осветихме в синьо символа на знанието у нас - Националната Библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, с което направихме

България втората европейска държава, която се включва в инициативата Light it up blue „Освети в синьо“ на Autism Speaks. На осветяването на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ в синя светлина присъстваха като посланици на добра воля и официални гости вицепремиерът на Република България г-н Цветан Цветанов, датският посланик г-н Коре Янсон, кметът на град София - г-жа Йорданка Фандъкова, народният представител от ГЕРБ г-жа Ирена Соколова, проф. Боряна Христова и г-н Петър Докладал - регионален мениджър на ЧЕЗ БЪЛГАРИЯ ГРУП. Пред библиотеката артисти и приятели на организаторите помогнаха с участието си в концерт, водещи на който бяха Ники Кънчев и Део. За привличане на вниманието и интереса на хората далеч от проблемите на аутистичния спектър, сценария на събитието бе поверен на човека застанал зад успеха на българския вариант на сватовните формати като „Мюзик Айдъл“, „Това го знае всяко хлапе“ и „Да ти паднат 100 000“

сценаристът Иван Радев. Участие взеха обичаните български изпълнители - Графа, Орлин, Любо, Тома, Дидо от Д2, Камен Воденичаров, София, Дони и др., които за пореден път подкрепят майките на деца с аутизъм. В концерта участие взе и и 17-годишната Габриела Симеонова, която е с разстройство от аутистичния спектър. Тя изпълни народната песен "Девојко мари хубава" под съпровод на виолончело. Всеки от изпълнителите отправи своето лично послание към децата с аутизъм и техните семейства. За първи път на концертите в София и Варна прозвуча българската версия на световната песен, посветена на децата с аутизъм - "Живот в синьо" в изпълнение на вокална група „БОН-БОН“ и с текста на Добрин Векилов - Дони. С голям ентузиазъм към

кампанията се присъедини и звездата от Uriah Heep - John Lawton, пристигнал в България за да промотира съвместния си албум с Диана Експрес - The power of mind". John Lawton който зарадва публиката с любими познати парчета предостави за благотворителен търг перцето си с името на групата Uriah Heep, призовавайки към съпричастност. Всички участници, благодетели, спонсори и фирми, помогнали за организацията на събитието - Национална библиотека "Св. Св. Кирил и Методий", ЧЕЗ България, М-Тел, Рефан България, DHL, Медия Крос, медийните партньори, отразили събитието в цялата страна - ТВ7, БНТ, Дарик Радио, които излъчваха на живо от мястото на събитието, получиха благодарствени писма, лично подписани от организаторите в знак на благодарност за подкрепата.

Различните хора по различен начин се включват в каузата ни и забелязвам колко много хората са отворени към доброто и към това да помагат, особено на деца, след като получат информираност.

Така и благодарение на Болкан Груп ООД и Христо Христов от Пловдив, Фондация „Стъпка за невидимите деца на България“ има сайт: WWW.AUTISM-BG.ORG, който помага на много родители на намерят полезна информация и виртуална подкрепа особено в началото, след диагностиката, когато са най-объркани, когато имат чувството, че „някой им е сменил детето“ и имат най-много нужда от подадена ръка, посока и някой да им каже: „Детото ви не е обречено, вашият живот не е свършил, просто вие с детето си се нуждаете от повече разбиране и грижи от всеки друг, но първо вие трябва да

разберете и ПРИЕТЕ детето си, каквото е!“

Неотдавна вие решихте и реализирахте първата в България конференция за аутизъм, на която специалисти се обучаваха безплатно. Но това беше организирано не от някой друг, който вероятно би имал повече правомощия, а от вас – родители на деца с аутизъм. Вие сами намерихте спонсори, които да финансират това събитие. Каква беше причината организатори да бъдете вие? Какво липсва на хората, които са на високи държавни позиции, за да организират те подобно нещо – идеи, пари, умения, опит, знания, желание или друго?

Наистина в периода от 20 до 22 май реализирахме Първата Международната обучителна конференция

“Наложени терапевтични подходи и европейски законодателни практики, подпомагащи лицата от аутистичния спектър” в МБАЛ „Токуда Болница София“.

Организирахме я от Фондация „Фонд за терапии“, чиито председател е Евтим Евтимов, който до края на 2011 г. беше кмет на Район „Триадица“ и през юни 2011г. подари рождения си ден на децата с разстройство от аутистичния спектър в България, с което подпомогна реализацията на това и други наши събития, който е и председател на Фонда за терапии. Съучредители сме и на две родителски организации - Фондация „Стъпка за невидимите деца на България“ и Сдружение „Тацитус“ - от родители на деца с аутистично разстройство от страната, както и Асоциацията на ресурсните учители в България. Сдружение „Тацитус“ е учредено по инициатива на друга борбена майка - Мина Ламбовски, за която също като мене, каузата „Аутизъм“ отдавна е надхвърлила личния мотив и това, че е майка на 13-годишно момченце от спектъра. Тя е майка и на още 2

деца с типично развитие, така че погледа ѝ върху действителността в България - нуждите на специалните ни деца, до така наречените „типични деца“ е още по-реален. Асоциацията на ресурсните учители се представлява от Калоян Дамянов-директор на Ресурсен център - Стара Загора, за който професията е и призвание и заема не само формално живота му - от 8 до 17.00 например... той е представител на едно ново поколение в България млади професионалисти, намерили каузата на живота си в своята професия, а човек без кауза е като дърво без корен... Идеята ни подкрепят и други личности с ясни граждански позиции, които имат отношение и на които не им е безразлично какво се случва с поставените неравносложно положение у нас деца с разстройство от аутистичния спектър, заемат отговорни позиции - като Ирена Соколова, която е Народен представител и Член на комисията по Образование в 41 Народно събрание и психоаналитик по професия, като терапевтичната подкрепа на децата с различно поведение и мислене и на техните семейства е и нейна

професионална кауза. За организацията и пълната реализация на тридневната конференция, с присъствие на Представител на Съвета на Европа относно препоръките за отделен текст във всяко европейско законодателство, касаещ децата с разстройство от аутистичния спектър получихме, както и до момента сме получавали, и изключителна подкрепа от Държавната Агенция за закрила на детето, в лицето на нейния Председател Калин Каменов, чиято длъжност е председател на ДАЗД, но подкрепата чрез разбиране и реални действия на децата, с различни нужди, потребности и поставени в различни условия, особено неравностойни е всъщност неговата мисия. Той работи не просто формално от поста си на Председател на ДАЗД, но и със сърцето си. Мисля, че в никоя държава резултати, добри партньорства и реализации на благородни идеи не се получават формално, само с добри закони и добър разчет на държавния финансов бюджет. Без хората, които имат отношение, но имат и сърца, не би могло да

се случи нищо! А тук в България, имаме такива хора, които са на отговорни позиции и имат и големи сърца, които са ангажирани към поставените в неравностойно положение и неформално, така че имаме абсолютна предпоставка, нещата да започнат да се случват, стъпка по стъпка. За реализацията на конференцията получихме огромна подкрепа и от Министерство на образованието, младежта и науката, като зам. Министъра Милена Дамянова уведоми всички 28 Регионални Инспекторати на образованието, за да могат да бъдат командировани и присъстват специалисти от цялата страна. Конференцията се реализира с партньорството на «Токуда Болница София» и «Рефан България» ООД, Министерство на образованието, младежта и науката, Държавната Агенция за закрила на децата и с подкрепата на «България Ер», Асоциацията на българските авиокомпани, «Right Rental» и «Ред Девил Кетъринг» и премина при изключителен интерес.

За реализацията на конференцията помогна и Коледната благотворителна кауза на Дарик Радио, иницирана от Ники Кънчев, която беше Създаването на Фонд за терапии за деца с аутизъм.

На Международната обучителна конференция бяха представени „Наложени терапевтични подходи и европейски законодателни практики, подпомагащи лицата от аутистичния спектър“. Над 300 български специалисти от системата на държавното образование в цялата страна, ангажирани в работата с деца с аутизъм, имаха възможността да се срещнат със световно утвърдените специалисти Maude le Rouxe OTR/L, CTC, IMC, DIR, certified и Dr. Diane Fraser, Ed.D, BCBA-D и за първи път да се запознаят с утвърдени терапии, създадени на базата на солидни научни разработки и дългогодишни проучвания,

разработени специално за деца с разстройство от аутистичния спектър. Дори природните бедствия, които разтърсиха страната ни в ранните часове на 22 Май не попречиха на Омбудсмана на РБългария – Г-н Константин Пенчев; Председателя на Държавната агенция за закрила на детето - Г-н Калин Каменов; Даринка Янкова - Заместник Изпълнителен директор на Агенцията за социално подпомагане; Минка Владимирова - Директор на Дирекция "Социално подпомагане" в Столична община и Пенка Иванова - Директор на Дирекция "Достъп до образование" в Министерство на образованието, младежта и науката, да се присъединят и да открият кръглата маса за обсъждане на европейски законодателни практики в полза на хората с аутизъм. За съжаление на организаторите имаше участници, като г-жа

Ирена Соколова - един от ревностните радетели за каузата на децата с аутизъм, която беше възпрепятствана да се присъедини към кръглата маса, заради присъствието си в кризисния щаб в Перник и Радомир, във връзка със земетресението от предходната нощ. В рамките на обсъждането Невена Пенева от Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA) представи възможностите, които се откриват пред хората с увреждания у нас след 22 Март 2012г., когато Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, ратифицирана от България през януари 2012г., беше вписана в Ню Йорк. Надежда Харизанова - представител на Комитета от експерти по правата на хората с увреждания (CS-RPD) на Съвета на Европа, представи препоръките на Съвета на Европа за отделен текст във всяко европейско

законодателство, касаещ децата с разстройство от аутистичния спектър. Вера Радева, Policy Analyst & Psychologist, PhD Candidate Sciences Po Paris направи изключително емоционално представяне на възможностите за социална реализация и независим живот на хората с аутизъм във Франция и Англия и дейността на Център за посредничество при намиране на работа на хора с разстройство от аутистичния спектър. David Bisset от Equilibrium ни разказа как едно неприемливо за нас действие, като разливането на кафе върху масата, може да бъде начина за комуникация – мост над бездната, която ни отделя от непознатия свят на „различните“. Както изтъкна г-н Пенев, при откриването на Кръглата маса, в близкото минало на България хората с особености в развитието бяха затваряни в домове в покрайнините на населените места и

всички ние в момента се учим да разбираме, обхващаме и съжителстваме с различните хора, с уважение и зачитане на тяхното право на пълноценен живот и без да накърняваме тяхното достойнство. Кръглата маса беше закрыта от Мадлен Алгафари, Директор на Борда на директорите на Институт за психотелесна психотерапия, която поздрави организаторите за инициативата и препоръча възможно повече обучения за специалистите, като се базира и на наблюденията си как дете с аутизъм, в семейна среда и подходяща грижа и терапия, може да постигне социализация. Българският омбудсман Константин Пенчев сподели: "У нас явлението аутизъм до съвсем скоро не беше познато, затова би било крайно време българите да се информират повече за проблемите на тези деца. Трябва да бъде намерен пътят, който да осигури на аутистите пълноценен живот, тъй като държавата и институциите в нея отдавна са длъжници на лицата от аутистичния спектър". Министърът на здравеопазването

Десислава Атанасова и зпрати поздравителен адрес на организаторите на Форум за реализираната инициатива, в който изразява тревожността на данните от последните години за епидемиологичните размери, на разпространението на аутизма и пожела успех на Кръглата маса с увереността си за ползата, която събитието ще допринесе за подобряване качеството на живот на аутистичните личности в България и на техните семейства.

Според статистиката за 2011г. 1 на 88 деца са диагностицирани с аутизъм. Аутизмът е най-бързо нарастващото разстройство в развитието в целия свят, което придобива мащабите на глобална здравна криза. Аутизмът струва на Англия £34 милиарда годишно, а на САЩ – \$126 милиарда годишно, като разходите за хората с аутизъм, които са с изоставане в интелектуалното развитие са двойни, в сравнение с разходите за хората с аутизъм, без изоставане в интелектуалното развитие. Според експерти, ранната интервенция е ключът към по-добри езикови

умения, по-висок IQ и намаляване на разходите за живот.

“Разходите са умопомрачителни и ще продължават да растат, тъй като разпространението продължава да нараства. Ние знаем, че ранното диагностициране и интервенция са от решаващо значение, така че е наложително правителствата по целия свят да поемат ангажимента си и да помагат на хората, живеещи с аутизъм днес. Инвестициите, които правим сега са от съществено значение за намаляване на дългосрочните разходи на аутизъм.” Бил Райт, Autism Speaks.

Основно средство за подпомагане на децата с аутизъм е интензивната, специализирана терапия, но в България няма специалисти, сертифицирани да прилагат наложените в света успешни практики, създадени конкретно за хората с аутизъм и доказали своята ефективност.

В рамките на Международната обучителна конференция Сдружение „Тацитус” – Център за работа с деца с аутизъм, фондация „Стъпка за невидимите деца на България”, Асоциацията на

ресурсните учители в България, като и Ники Кънчев, Део и София, които са учредители на Фондация „Фондът за терапии” представиха концепцията за бъдещата си дейност.

„Фондът” е създаден в подкрепа на децата с аутизъм в цялата страна и се ангажира да работи усилено за:

- Повишаване информираността сред лекарите, педиатрите, учителите в детските градини и ясли и цялото общество, за да се подпомогне ранната диагностика и ранната интервенция.

- Обучение на специалистите от системата на държавното образование / логопеди, психолози и специални педагози/, за да прилагат в своята работа с деца с аутизъм, ефективни терапевтични подходи, което ще позволи на децата с аутизъм да развият своя потенциал. Това е единственият начин качествената терапия да достигне безплатно да най-много деца в България.

- Активно лобиране за въвеждане и утвърдените в света

практики за работа с деца с аутизъм в системата на висшето образование.

В рамките на Форум, бяха представени и начините на финансиране на дейността на Фонда за терапии:

- Единен дарителски номер с текст DMS AUTISM на номер 17 777 за всички мобилни оператори на стойност 1,20 лв. с ДДС;

- "Дарителство по вестимост" с партньорството на Фондация "Помощ за благотворителността в България" - лесен и удобен начин, всеки служител, работещ на трудов договор да дарява ежемесечно на Фонда за терапии толкова, колкото не би го ощетило (например 1 или 2 лв., които се залагат в отчисленията от заплатата му в началото на периода,

а може да се откаже от дарението по всяко време;

- Иновативна интернет рекламна платформа с партньорството на Болкан Груп ООД - Square advertising www.4add.eu, като всяка компания, наемайки рекламна площ за 1 евро на година, дарява 15% от тях на Фонда за терапии;

Без подкрепа шансовете на децата с аутизъм да израстнат като успешни и самостоятелни възрастни хора са минимални. Непрофесионалната работа създава сериозни рискове от затвърждаване и задълбочаване проблемите на децата. С професионална подкрепа и напътствия, възможностите пред децата се разширяват повече, отколкото можем да

предположим.

Тъй като аз самата съм психолог, а и списанието ни е специализирано, бих искала да те попитам какви са твоите наблюдения относно това, доколко психолозите в България са подготвени ефективно да работят с деца-аутисти?

Ако говорим първо за диагностиката в България - тя се прави от не повече от 12-13 години, като през последните 5-6 човека, колкото са специалистите в клиниката „Св. Никола“ в Александровска болница, започнаха да правят диагностиката по-бързо и в рамките на седмица, може да се получи диагнозата. Важно е да се знае, че няма в Света медицински показатели, които да диагностицират Аутизъм.

Диагностиката се прави на база на наблюдения

поведението на детето и на база разказите на родителите и близките. Психиката, както знаете, е най-необятната ширина в Света и е почти единственото, пред което медицината е на колене. Най-добрите специалисти (и почти единствени в България), са лекарите и психолозите, които извършват диагностиката в Св. Никола. Миналата година със сина ми минахме през огромно препятствие - направи пълен отказ от храна и течностите, беше в голям риск и поради безсилието си, специалистите в България настояваха да взема невролептик. Аз вярвам безгранично и безрезервно в детето си, вярвам и в силата на любовта и на предаването на чувства и отношение чрез любовта и отказах да давам невролептици на детето. Специалистите ме убеждаваха, че имат опит с много

такива деца и това е начина. Тогава излязох извън себе си и казах „Не, вие нямате опит с други такива деца, защото моето дете е единственото на света и няма друг като него. Той е уникален и единствен в нашата и неговата планета. Когато види боа или слон, никога не ги бърка като възрастните с нарисувана шапка и вижда най-същественото - онова, което е невидимо за очите и се вижда само със сърцето. Когато иска да научи нещо, винаги задава въпрос и не спира да задава въпроса си, докато не получи отговор. Преди аз бях сляпа за същественото и виждах само онова, което е видимо за очите... затова бях бедна. Сега съм богата с моя син Марти и със всичко, на което ме учи всеки нов ден - все повече приемаща съм за нещата, които са различни от мен, все повече се доверявам на инстинкта, защото все по-пълноценна е комуникацията ми със сърцето ми. Отказах да давам невролептици на детето си. Любовта победи! Той жертваше физическото си тяло, за да получи приемането, обичта, прегръдките и присъствието ми. Вземах си отпуск, за да съм до него в

болницата, докато е на системи, тъй като беше започнал да се обезводнява от неприемането на храна и течности. За него болницата беше празник, защото „мама е с него и не е на работа“. Съвета ми към всички родители е да намерят силната комуникация със сърцето си и да се доверяват на инстинкта и интуицията си, така най-точно намират правилния път към - първо самите себе си, после - към детето си, което с цената на всичко се бори за това: да бъде прието точно такова, каквото е! Всички ние искаме да бъдем приети такива, каквито сме, но аутистичната личност е готова да стигне до крайности, за да получи приемането и всичката любов на света! В световен мащаб научно доказано е, като наложена терапевтична практика е: АВА Applied Behavioral Analysis, който работи върху анализ на поведението, използва се не само за деца с разстройство от аутистичния спектър, но и за редица други особености в развитието, и чрез стимули - изграждане на мотивация - за корекция на поведението към приемливо. Науката е изключително скъпа,

американските приложни поведенчески аналитици, след редица направени и голям брой емпирични изследвания, предложили информацията на Американската Асоциация на педиатрите, които установили силата на приложния поведенчески анализ и ABA Applied Behavioral Analysis и това е терапията, която в Съединените Американски щати се поема от Асоциацията на педиатрите, като всяко дете, диагностицирано с някакво разстройство от аутистичния спектър, получава такава терапия. На конференцията тази година, която организахме от Фондация „Фонд за терапии“, едnodневна лекция по ABA изнесе Dr. Diane Fraser, Ed.D, BCBA-D, завършила в Калифорнийски университет и сертифицирана от 2004г. д-р Даян Фрейзър (Ed.D, BCBA) е съосновател на AF-LPA, Френската асоциация на специалистите по ABA, международен консултант по Приложен поведенчески анализ във Франция. Тя има докторска степен по детско развитие и специална педагогика от Колумбийски университет, Ню Йорк

и повече от 30 години опит в работата с деца с аутизъм и други нарушения в развитието. Автор е на множество публикации по въпросите на обучението на децата в комуникативни умения. Участва като презентиращ член в „Аутизмът: една голяма национална кауза за Франция през 2012" за офиса на премиер-министъра. Основава ABA школата във Франция и вече има сертифицирани 12 поведенчески терапевта там. Миналата година, през 2011г., Фондация „Стъпка за неввидимите деца на България“, с изключителната подкрепа на „Рефан България“ ООД и Националния Дворец на културата, успяхме да реализираме за първи път в България едnodневен семинар по ABA Applied Behavioral Analysis, чийто лектор беше единствената българка – сертифициран поведенчески аналитик - Венета Димитрова, MA, BCBA®, CABAS® и амбицията ни е да основем с тяхна подкрепа първата ABA школа у нас.

Сега ми се ще да ти задам един по-личен въпрос – за какви неща мечтаете ти и твоят син – Марти?

Само любовта може

да превърне хората в светци! Моят Марти е светец, заради всичката любов на света, която имам към него и с която го дарявам. Любовта е заразна и се предава по въздуха. Хората я усещат и отношението им към детето ми става все повече на Респект и уважение. Аутистичните личности повече от всички други изпитват необходимост да бъдат приети такива, каквито са и изискват любов и респект. И когато започнат да получават, те се превръщат в едни по-ексцентрични хора, които притежават повече талант и неограничени възможности в определени области. Марти от съвсем мъничък се интересува от планети, звезди, земно притегляне. Например ако попитате трима случайни възрастни с добро образование - Слънцето планета ли е

или звезда, вероятно поне двама от тях, биха сбъркали. Но ако попитате Марти - това е част от неговата сфера на интереси и дори изпада в гняв, когато някой друг няма знание за нещата, които за него са толкова естествени. Затова и Марти не може да лъже - той не може да разбере как има нещо, което е в неговата глава и другите не виждат, защото той вижда в техните глави... Затова и аз вярвам, че начинът, по който комуникират аутистичните личности, е комуникацията на бъдещето, когато информацията и комуникацията, която сега осъществяваме помежду си, например по интернет, хората ще я осъществяват от същите далечни разстояния, но без интернет... През

последните години проявява изключително жив интерес и към журналистите и политиците в България. Знае имената на журналистите от всички медии, както и на политиците, включително - заместник министри, главни секретари и началници на кабинети и не разбира, че нещо, което е в неговата глава, не е видимо за останалите. Затова не може да проумее как нещата, които са в главичката му и той знае, не всички хора около него ги знаят и изпада в силно раздразнение, когато това се случва някой да няма познания и не проявява интерес към нещата, които са в неговия обсег на интереси. Той за себе си има програма - до 20 години ще е ученик, на 21 ще е студент в Първи курс на университета, на 22- втори и... на 25 - 5-ти курс. На 27 ще има гадже и след това ще има бебе, което ще се казва точно като него. Той не е стандартен и

не казва: „Аз като порасна искам да стана...“, а казва: „Добър вечер, вие сте с Новините и с Мартин Дипчев“, което означава, че иска да работи като журналист и да четете новините... Казва още „Здравейте, Вие сте с „Господари на ефира, а аз съм Мартин Дипчев, сега ще ви покажа какъв гаф стана вчера с София...“ :) На хладилника ни вкъщи има залепено едно синьо сърчице, на което пише: „Мартин за кмет“ и тъй като той го четете всеки ден и му се набива в главата, като го попитахме на скоро, решил ли е вече какво иска да работи като порасне, каза „Аз знам, нали ще стана кмет.“ :) При него добре работи хетеросугестията, така че... кой знае, всичко може да стане от него, не само заради добрия капацитет, който има, но и заради силната вяра, която аз имам в него, а децата ни стигат до там, до където ние вярваме че могат, а вярата и любовта ми към Марти нямат граници и са толкова силни, че

никой не може да промени това.

Пожелай нещо на читателите на списание „Посока“.

На читателите на списание „Посока“ пожелавам да се оставят да бъдат заразени от вярата и радостта, защото те наистина са заразни. Подобно на нещастията и неудовлетвореността, и те също се разпространяват епидемиологично, само че са по-силни и носят по-силен заряд. Да се настроят на вълна „максимално удовлетворение по пътя“ към целта, да изключат разума и се доверят напълно на сърцето си, защото единствено то никога не лъже - с кого да пътуват към нея. Читателите ви знаят добре, че нищо не гарантира края на една история и че ние не избираме през какво да минем, но ние избираме как и с кого да минем през него! И в моментите, в които изглежда, че всичко е невъзможно, за дъдено и непоправимо, просто да си кажат: „И това ще мине“. Тогава, като с магическа пръчка, Вселената заработва за нас...

**Интервюто проведе
Анелия Дудина
/психолог/**

С
П
И
С
А
Н
И
Е
П
О
С
О
К
А

Безплатно издание на е-списание за психология
Приложение към брой 23

Ψ
“Посока”

Лични сайтове на създателите
на списанието:

Анелия Дудина—
<http://slance20.ovo.bg/>

Людмила Боянова—
<http://psychology-bg.ucoz.com/>

Манол Манолов—
<http://www.e-terapeut.com/>

Пишете ни на e-mail:
spisanie.posoka@gmail.com

Официална страница на списанието

<http://spisanie-posoka.hit.bg/>

Намерете ни във Facebook

<http://facebookgroup-spisanieposoka.tk>
- група на списанието

<http://facebookpage-spisanieposoka.tk> -
страница на списанието

Намерете ни в Google+

<https://plus.google.com/u/0/b/117903894211434500761/>

